

KRONIKA
OBCE
TACHLOVICE

PŘÍLOHA

DÁVNÉ DOBY
VÁLECNÉ

Obsah

HUSITSKÉ OBDOBÍ.....	3
TŘICETILETÁ VÁLKA.....	3
VÁLKY NA PANOVÁNÍ CÍSAŘOVNY MARIE TEREZIE.....	4
NAPOLEONSKÉ VÁLKY.....	6
ZDROJE.....	6

„Všechny války vznikají pro hmotné statky.“

Platon (427 – 347 př. n. l.)
řecký filozof

Husitské období

Držitel Tachlovic Jan Student (Študent) z Tachlovic za tehdejších válek patřil k předním ochráncům hradu Karlštejna před husity. Na jeho angažovanost Tachlovice doplatily. Hanuš z Kolovrat roku 1422 jeho tvrz dobyl a obsadil svými lidmi. Později se jí zmocnil Oldra, rytíř ze Zhudovic, horlivý táborita, s jedenáctičlennou posádkou.

Když se v roce 1434 část husitských vojsk stahovala od jihu a západu k Lipanům, následovala je zpozzdálí vojska katolických pánů Jana Švihovského z Rýzenberka (i Rýzemberka), Jana ze Švanberka (Švamberka), Zdeňka z Držtky a také lid Oldřicha Rosenberka (Rosemberka) či Menharta z Hradce, která čítala šest set jízdních a deset tisíc pěších bojovníků. K nim se na Nučicku přidala i karlístejnská posádka. Dne 25. května 1434, tedy jen o pět dní dříve, než se strhla bitva u Lipan, byla tachlovická tvrz vojsky útokem dobytá a všech jedenáct členů posádky včetně Oldry ze Zhudovic bylo zajatých. Přitom byla tachlovická tvrz pobořená a statek popleněný. V bitvě u Lipan zvítězili umírnění kališníci a katolické strany nad radikálními husitskými vojsky.

Podrobnější informace o aktérech dějinné události:

Hanuš z Kolovrat – z počátku odpůrce husitů a přívrženec krále Zikmunda, po roce 1431 stoupenec pod obojí, velitel husitské jízdy roku 1431 v bitvě s křížáky u Domažlic; v roce 1437 zvolený jedním ze šesti správců českého království.

Oldra ze Zhudovic, správně Oldřich; Zhudovice – dnes Sudovice, ves na Novoknínsku, pocházel z rodu Zhudovských ze Zhudova.

Jan Švihovský z Rýzemberka – český šlechtic, politik, protivník husitů, v bitvě u Lipan stál na straně panské jednoty.

Menhart II. z Hradce – nejvyšší pražský purkrabí, politický vůdce umírněných utrakvistů (husitů)

Umírnění husité – šlechta + pražský svaz

Radikální kališníci – táborité + sirotčí

Utrakvisté – část katolické církve, přijímání pod obojí způsobou.

Třicetiletá válka

V době třicetileté války zdejší kraj sužovaly nepřátelské konflikty. Prostý lid nevysovňně trpěl násilnostmi, nemocemi, požáry, drancováním. Lidé z obavy o vlastní život prchali do lesů, obydlí osiřela, úroda na polích byla ponechaná na pospas vojskům.

Zdejší krajina se stala v následujících letech nástupištěm vojsk k bitvám a obléháním Prahy. Prostý lid však jejich přítomností nevysovňně trpěl. Násilnosti, hlad, nemoci, požáry, ničení majetku a úrody byly nerozlučnými průvodci těchto vojenských tažení. Ozbrojení rejtaři se

vypravovali za stravou a pící daleko od hlavních vojsk, žali a ničili obilí. Když našli jen malý náznak odporu, často svévolně pálili, vraždili a loupili. Sháněli se po penězích i po zvonovině, po všem, co mělo hodnotu, co bylo možné zpeněžit.

Velmi zle bylo v tomto kraji zejména ke konci roku 1631 a na počátku roku 1632, kdy saský kurfiřt Jan Jiří, pomáhaje nekatolickému táboru, vtrhl se svým vojskem do Čech. V sobotu 15. listopadu 1631, když vítězně dobyl Prahu, docházelo k četným vzbouřením lidu proti katolickým utiskovatelům nejen v Praze, ale i v okolí, zejména na Karlštejnsku, kde velmi intenzivně podporoval odboj český exulant Matyáš z Thurnu. V těchto dobách byly zle postiženy především Tachlovice, kde lehla popelem fara, kostel s poustevnou při něm, a většina gruntů. Též Hořelice byla popleněna tak, že se uvádí jako pustá a bez obyvatelstva.

V roce 1639 ležely v našem kraji dvě armády, švédská a císařská, a obě bez rozdílu decimovaly zdejší dědiny.

Při obléhání Prahy v roce 1648 zajížděli švédští ozbrojenci hluboko do okolí, aby sehnali potraviny pro sebe a krmivo pro koně. Také ve zdejší kraji se často objevovali. Obyvatelstvo před nimi prchalo do lesů. Obydlí osiřela a majetek i úroda na polích byly ponechány Švédům na pospas. Národ nejen zchudl, ale i duševně poklesl a je téměř zázrakem, že nezanikl. Dlouho, dlouho trvalo, než se pracovité obyvatelstvo z válečných útrap vzpamatovalo. Ze třímilionového národa tehdy zbylo jen asi 800 tisíc obyvatel.

V zádušní knize se z roku 1662 dochoval zápis o škodách způsobených válčícími armádami místnímu kostelu svatého Jakuba Většího:

„Druhý oltář u kazatelnice, založení Matky Boží, ten jest svěcený, na něm archa malá, od vojáků porušená, s obrazy Matky Boží s děťátkem, sv. Petra s klíčem, sv. Jana a jiných svatých. Třetí oltář, jdouce od velikého oltáře po levé straně, jest založení Matky Boží, není svěcený; archa (svatostánek) s malováním Nanebevzetí Panny Marie s jinými obrazy malovanými, od vojáků porušená.

Zvonice při tom chrámě Páně jest, však od zhoubcův vojenských posavad žádných zvoncův není.“

Války na panování císařovny Marie Terezie

Sotva nastoupila vládu císařovna Marie Terezie, povstali proti ní její úhlavní nepřátelé: bavorský kurfiřt Karel Albert, pruský král Bedřich II. a spojenci: Sasové s Francouzi. Jejich vojska vnikla ze tří stran do Čech a táhla k Praze, aby ji dobyla. Dne 17. listopadu 1741 přitáhla francouzská a bavorská armáda do Hořelice. Přes Nučice byly přepadené Tachlovice, kde jenom farář byl způsobená škoda ve špýcharu, stodole a stáji za 400 zlatých. Nepřátelé se však do fary nedostali, protože farář Václav Xaver Sechter nechal zatarasit vchod dvěma poraženými urostlými lípami. Podobně řádil nepřítel i v obci. Nejvíce utrpěl dvůr a sousedé Václav Špaček s Václavem Jeníčkem.

Po dobytí Prahy 26. listopadu 1741 přitáhlo hned 29. listopadu k Tachlovicím pět setnin francouzských jezdců. V samotné faře bylo ubytovaných pět důstojníků, osmáct jezdců a ustájených třicet koní. Nezvaní návštěvníci tu zůstali do 27. prosince 1741, kdy prý je odtud vyhnal hlad. V té době byl Francouzi obsazený i Beroun a jiná místa v okolí. Teprve 13. června 1742 přitáhla císařská armáda, aby Francouze vypudila. Dne 23. června 1742 dlela tato armáda v Hořelici i se svým velitelem arcivévodou Karlem Lotrinským a knížetem Lobkovicem. Část této armády ležela po dva následující dny u farního lesíku mezi Nučicemi a Tachlovicemi a na tachlovické faře bydlel velitel generál Brettluck. Z obklíčené Prahy činili Francouzi četné výpady do sousedních obcí, které vyplenili. Dne 27. září pronásledovali císařské husary až

k Dobříči, kde ze dvora odvedli dobytek. Nakonec se je podařilo koncem roku 1742 z Čech vypudit.

Česká země dlouho klidu nenabyla. Ve dnech 13. až 19. srpna 1744 ležela v našem kraji rakouská armáda, která měla zabránit pruskému králi Bedřichu II. v jeho útoku na Prahu. Pruský král přitáhl opět k Praze, které se zmocnil 12. září 1744. Rakouské vojsko k ní chvátalo, aby ji vysvobodilo z nepřátelských rukou. Dne 6. září 1744, když porazili císařští husaři pruské vojsko u Berouna, přijeli do Tachlovic, kde se polovina utábořila a druhá odešla do Chotče. Dne 8. září táhli ku Praze, sotva ale došli na Dobříč, vrátili se zpět do vsi. Protože se dopouštěli mnohých krádeží na obyvatelstvu, museli proto spát v polích, a to nad tachlovickým rybníkem a na dobříčských panských polích. Dne 17. září přijelo třicet vojenských vozů z tábora na Bílé hoře a v Tachlovicích je naplnili potravinami, slámou, obilím a zase odjeli. Konečně 26. listopadu 1744 byli Prusové přinuceni Prahu opustit.

V roce 1744 byla na tachlovickém hřbitově vysvěcená kaple, ale kvůli válce se dokončila až v roce 1745.

Pruský král Bedřich neustal ve svých snahách o dědictví rakouské země, neboť roku 1756 začal sedmiletou válku. Vnikl přes Sasko do Čech, oblehl Prahu a jeho vojsko pak z ležení vyjždělo do obcí pro živobytí. Dne 4. května 1757 přijela četa modrých husarů od Ořechu do Tachlovic a znovu drancovali zdejší faru. Osm se jich postavilo u budovy a čekalo, až farář po mši svaté půjde do svého příbytku. Devátý se postavil na stráž na vršku u farního lesíku, aby jim farář nijak nemohl uniknout. Farář, aby jim uprchl, nechal faru farou, vzal několik posvěcených hostií, svaté oleje, křestní vodu a pospíchal na Vysoký Újezd, aby vše ukryl v tamní kapli. Když procházel Doušovým statkem vedle pastoušky, zpozoroval jej husar postavený na vršku a cválal za ním, aby jej přivedl zpět. Faráře dohonil a ten, vraceje se, cestou žehnal osadníkům, kteří před ním poklekali a hlasitě plakali, neboť měli obavy o jeho další osud. Ve faře dal farář vojínům pivo a pět korců ovsu. Žádné jiné újmy tak neutrpěl.

Téhož dne odpoledne přijel husarský důstojník v doprovodu nějakého Sasa se sluhou a žádali na faráři, krčmáři a rychtáři 55 zlatých. Protože je nedostali, vlekli všechny tři sebou až do Jinočan, kde vzali farářovi tobolku a na ostatních si vynutili nějaké peníze. Potom odjeli tito zlosynové na Dobříč, z kaple vyhodili sošku Panny Marie a odnesli kněžská roucha.

Pan farář, když viděl, jaké nebezpečí kostelu hrozí, odnesl dne 5. května nejsvětější svátost do kaple na Vysokém Újezdě a sám přenocoval v klášteře u Svatého Jana pod Skalou.

Dne 7. května odpoledne okolo třetí hodiny se blížily tři proudy Prusů od Ořechu k Tachlovicím. Bylo jich asi dva tisíce. Farář, který již poznal jejich neurvalé způsoby chování, utekl do mezouňského lesa. Fara bez jeho přítomnosti byla tak vydrancovaná, že nezůstal ani hřebík ve zdi. Všichni intenzivně pátrali po faráři. Když v neděli 9. května odsloužil mši svatou, ukryl se na půdě. Potom se skrýval v lese. Celý vyhladovělý našel skrýš u osadníka Mařánka v Mezouni. Následující den přišli Sasové do Mezouně a farář se před nimi ukryl do slámy. Tři Sasové vlezli na půdu, přehrabovali slámu, ale faráře nenašli, přestože za komínem objevili kněžskou kleriku a rochetu. Ale srdnatý Mařánek jim vytrhl ranec z rukou a řekl, že to jsou šaty jeho dětí. V pamětní knize tachlovické farnosti doporučuje farář všem svým nástupcům hodnou rodinu Mařánkovu z Mezouně.

Dne 12. května se vrátil zpět do tachlovické fary a 16. května se vydal do pruského ležení, aby si vyžádal ochranný list „salva guardia,“ takže od té doby mohl bezpečně a volně vycházet ven. Tento kněz se jmenoval Karel Čížek.

Následujícího roku 1758 dne 13. června byli do Tachlovic převezeni nemocní a zranění vojáci v počtu asi 230 osob a zůstali zde devět týdnů. Někteří z nich zemřeli. Katolíci byli pohřbeni na hřbitově, evangelíci za dobříčskou stodolou, jeden za tachlovickým rybníkem.

Napoleonské války

Roku 1799, v době napoleonských válek, táhlo zdejší krajinou ruské vojsko v počtu 35 517 mužů a 21 566 koní, jak se uvádí v hořelické pamětní knize. Na staré poště přenocoval 19. října 1799 sám slavný vojevůdce Alexandr Vasiljevič Suvorov.

Když bylo rakouské vojsko francouzskou armádou pod Napoleonovým vedením sevřené, ustavila se ve zdejších kraji legie dobrovolníků v počtu 35 000 mužů, kteří střežili české hranice od Českého Krumlova až k Tachovu. Mezi dobrovolníky byli Jiří Kozák a Josef Douša z Tachlovic. Tato legie byla po splnění úkolů v roce 1801 slavnostně rozpuštěná samým císařem Františkem a mladí obhájci se šťastně vrátili domů.

Zdroje

archiv kroniky obce Tachlovice

František Melichar: Paměti okresu unhošťského, 1890

P. Karel Liška: Farní věstník úřední pro farnost Tachlovickou, soubor z let 1909 – 1921

Josef Klempera: Tachlovice – historie a současnost, vydal Obecní úřad v Tachlovicích, 2006

Tachlovice
L. P. 2023

Ludmila Žáková
kronikářka